

Escòcia i Anglaterra debaten el divorci

Lluís Foix

*L*a creació de la Gran Bretanya data del primer de maig de 1707 i és el resultat de la unió política dels regnes d'Anglaterra i d'Escòcia en un tractat que és conegut com el Tractat de la Unió, que fou negociat l'any anterior i ratificat separatament pels parlaments de Londres i Edimburg.

Anglaterra guanyava seguretat en evitar els atacs que li podien venir dels països continentals aliats amb Escòcia i els escocesos podien fer ús d'un imperi que s'anava consolidant després de la victòria ja feia més d'un segle sobre l'Armada espanyola enviada per Felip II el 1588. Havia començat una certa mística imperial que s'escamparia arreu del món durant més de dos segles i que l'emperadriu Victòria i el primer ministre conservador, Benjamin Disraeli, convertirien en una realitat universal.

Eren unions d'interessos i de monarquies en un temps en el qual a tot Europa es lluitava en una llarga guerra sobre la successió a la Corona d'Espanya, ambicionada pels Borbó, encapçalats per Lluís XIV, i la Casa d'Àustria. Amb el Tractat d'Utrecht del 1714, la Gran Bretanya esdevenia senyora dels mars i aconseguia fer-se forta en la política continental europea i en el món que havia nascut amb la Revolució Industrial.

Tot i que en resultà un sol regne, el sistema jurídic i l'educació dels dos vells països es mantingueren separats sota el mantell eclesiàstic de l'Església Presbiteriana d'Escòcia i l'Església Anglicana d'Anglaterra. La Unió fou un acte de conveniències mútues respectant les particularitats de cada una de les parts i permetent als escocesos el manteniment de la seva personalitat, que ha estat protegida per tots els monarques britànics que posseeixen castells, terres i palaus reials arreu d'Escòcia.

És ben sabut que el desmembrament de l'imperi Britànic es produí de forma explícita a la fi de la Segona Guerra Mundial, que es guanyà amb les paraules i la valentia de Winston Churchill, però que convertí la primera potència europea en vençuda de les guerres guanyades. L'Índia marxà el 1947, després de les negociacions entre lord Mountbatten, assassinat per l'IRA als anys setanta, i el pacifista Gandhi. Els anglesos són el poble que més independències ha pactat i atorgat en els últims cent anys. La primera esberla imperial començà gradualment a partir del segle XIX quan Irlanda, despoblada per l'emigració i per la misèria, plantà cara a Londres i s'enfrontà militarment pels carrers de Dublín contra la metròpoli els dies de Pasqua del 1916.

La revolta fou esclafada per l'exèrcit britànic, molts dels amotinats foren condemnats a mort i executats, però el procés de secessió ja fou imparable. Vingué la guerra civil entre irlandesos, la partició de l'illa entre els sis dels nous comtats de l'Ulster i la República d'Irlanda, que es convertí en Estat independent al començament dels anys vint.

L'acord irlandès fou precedit per caigudes de governs a Londres, per una militarització de l'illa i, finalment, per la segregació d'Irlanda del Nord, on la majoria protestant seguí hegemònica en detriment de la minoria catòlica que va continuar en la seva lluita per obtenir una igualtat social i política.

Abans, per tant, de desprendre's de les immenses possessions ultramarines, és Irlanda la que comença a caure de l'Imperi. No participa en la Primera Guerra Mundial i es considera maltractada per l'Anglaterra victoriana. La secessió es produí amb violència, com totes les independències que s'atorguen des de Londres a partir dels anys seixanta.

La descentralització britànica s'ha anat imposant gradualment des que als anys setanta del segle passat es començà a negociar la devolution per

Gal·les i Escòcia, que enfortí l'autogovern d'aquestes dues nacions que tenen una història i una personalitat pròpies. Escòcia té una trajectòria cultural, científica i econòmica diferenciada del Regne Unit.

Edimburg és l'Atenes del nord i Glasgow és una ciutat obrera i empobrida que ha rebut centenars de milers d'immigrants irlandesos de procedència catòlica. Escòcia ha estat tradicionalment un pou de diputats laboristes que han deixat una forta petjada en el socialisme britànic. L'últim primer ministre laborista, Gordon Brown, és escocès.

Però en els últims anys la representació escocesa a la Cambra dels Comuns s'ha dividit entre els laboristes i els nacionalistes escocesos, agrupats en l'Scottish National Party (SNP), dirigit per Alex Salmond, que s'ha convertit en el partit de la centralitat, fins al punt que en les darreres eleccions ha aconseguit proclamar-se primer ministre d'Escòcia. Els conservadors gairebé no tenen representació de diputats a Westminster.

L'Scottish National Party fou fundat el 1934 i fins l'any 1967 no tingué una representació a la Cambra dels Comuns de Londres. Quan el 1999 es formà el primer Parlament escocès com a conseqüència de la devolution, l'SNP fou la segona força política fins que, el 2007, obtingué una majoria insuficient i formà un Govern en solitari. A les eleccions del 2011, el partit d'Alex Salmond guanyà per majoria absoluta amb la promesa de convocar un referèndum per la independència d'Escòcia.

El sentiment independentista a Escòcia és tan antic com la mateixa nació. Però mai com ara, des del Tractat de la Unió, s'havia produït un moviment per tal d'assolir la independència.

El primer ministre britànic, David Cameron, i el seu col·lega escocès, Alex Salmond, l'octubre del 2012 signaren un acord històric per convocar un referèndum sobre si Escòcia vol esdevenir un país independent de Gran Bretanya en la consulta que es farà el 18 de setembre de 2014. La consulta se celebrarà per la decisió del Govern britànic d'atorgar aquest dret a Escòcia.

Cameron i Salmond saben que no poden ni volen repetir una confrontació dialèctica o de força. Han optat per jugar la partida des de la legalitat, cedint cada part punts substancials i establint una pregunta clara que sigui vinculant i que acabi les discussions per una temporada.

Cameron volia que el referèndum fos immediat i Salmond que s'allargués tant com fos possible. El primer perquè creia que els escocesos votarien en contra i el segon perquè vol guanyar temps i convèncer els seus votants dels avantatges de la independència, que, avui per avui, no té una majoria clara, segons afirmen les enquestes.

Joc net i democràtic, molt allunyat de la retòrica dels governants espanyols respecte a la petició de Catalunya de convocar una consulta per si es vol o no ser independent. Les comparacions entre el procés català i l'escocès són ben diferents. Els escocesos tenen una hostilitat vers el Govern de Londres i tot el que sigui anglès, una gran rivalitat en el futbol, celebració de les grans derrotes militars com a festes nacionals. Per contra, els escocesos no tenen una llengua pròpia parlada majoritàriament, la seva cultura no té la força i la personalitat de la catalana, hi ha una divisió entre catòlics i protestants i l'SNP no és un nacionalisme de caire conservador sinó més socialdemòcrata.

Cameron, per raons històriques o per sentit pràctic i democràtic, no té inconvenient a anar a Edimburg per signar l'acord amb Salmond. I el primer ministre escocès accepta formar part de la Commonwealth de setze nacions que tenen la Reina d'Anglaterra com a cap d'Estat virtual, sentimental i ornamental.

Sobiranistes i unionistes interpreten les dades econòmiques de manera diferent per tal de convèncer els indecisos en el referèndum de l'any vinent. Els nacionalistes escocesos afirmen que la independència serà un alliberament del liberalisme radical de Londres i la creació de riquesa equilibrada amb els paràmetres socialdemòcrates.

La viabilitat econòmica d'una Escòcia independent es basa en el petroli del mar del Nord, les energies renovables, el turisme, el whisky amb els seus derivats i una població dinàmica i preparada tecnològicament.

Els independentistes s'emmirallen en Noruega i Singapur i el primer ministre Salmond insisteix que l'obsessió per l'austeritat limita la capacitat de creixement i desenvolupament dels ciutadans i dels pobles.

Els detalls sobre com serà el referèndum han estat debatuts fins a les més petites qüestions. La lliura continuaria sent la moneda oficial escocesa, encara que sigui amb bitllets emesos pel Bank of Scotland, tal com ha estat des de fa molts anys.

Anglaterra no pot retenir una nació per la força si els escocesos votessin per la independència. Ja han tingut massa experiències doloroses com a país amb més colònies dels dos últims segles, per apartar-se del diàleg i les vies democràtiques. Això no vol dir que Londres no actui sense defensar el manteniment d'Escòcia i que els nacionalistes escocesos no intentin convèncer una majoria de compatriotes per aconseguir la independència.

El Govern Cameron va divulgar, al començament del 2013, un dossier sobre els aspectes legals d'un nou Estat a Europa en el qual deia que Escòcia tindria una situació semblant a la de Sudan del Sud quan va aconseguir la seva independència. S'haurien de tornar a aprovar uns milers de noves lleis i reformular totes les relacions amb Europa i la resta de països del món i canviar uns 14.000 tractats internacionals. És un informe duríssim sobre les conseqüències negatives d'una Escòcia independent que deixaria de formar part de la Unió Europea, de l'OTAN, de les Nacions Unides i de l'Organització Internacional del Comerç. Una mica exagerat tot plegat.

Els nacionalistes escocesos responen que és el començament d'una campanya d'intimidació per part dels anglesos, que responen amb arguments econòmics, culturals i polítics. Salmond ha respost dient que una Escòcia independent seguiria automàticament en totes les institucions internacionals amb les quals es renegociarien les relacions com a conseqüència del divorci polític amb Anglaterra. Els sobiranistes són conscients que Gran Bretanya deixaria d'existir tal com és avui i en resultarien dos estats successors en situació d'igualtat.

El debat no s'atura. Totes les parts hi aporten arguments i dades per tal que la decisió sigui una conseqüència del coneixement del que comporten les dues opcions. La majoria dels votants anglesos volen que Escòcia tingui una plena sobirania fiscal, i, si no és possible, prefereixen la independència a l' statu quo. Diuen que l'Estat aporta 10.778 euros a cada escocès i només 8.921 a cada anglès. Al nord d'Anglaterra, més pobre que el sud, es considera una injustícia que Escòcia tingui millors serveis socials que la resta del Regne Unit.

Pel que diuen les enquestes, els primers que cal convèncer són els mateixos escocesos. Els sondejos es mouen amunt i avall segons els arguments de la campanya. Hi haurà fair play, però cada part, dintre d'Escòcia i a tot Anglaterra, jugarà la seva carta amb duresa i intel·ligència.